

VIZIUNEA LINGVALĂ ASUPRA LUMII DIN PERSPECTIVĂ COȘERIANĂ

GHEORGHE POPA *

1. Nu este cazul să ne lamentăm că cercetătorii s-au „scumpit” la punerea în evidență a specificului național al uneia sau alteia dintre limbi. Mai mult chiar: analizate paralel cu fenomene similare din alte limbi și identificându-li-se particularități distonante în raport cu acestea, fenomenele unei anumite limbi sunt calificate, de regulă, drept indicii elocvente, care conturează specificul național al idiomului dat. În același timp, trebuie să menționăm că, în unele situații – de altfel, nu puține la număr –, cercetătorii, studiind un anumit aspect lingvistic, încearcă să identifice în el trăsături care, nefiindu-i specifice, caracterizează corespondentele sale din alte limbi: are loc, așadar, ignorarea totală a specificului național al fenomenelor examinate (am putea să amintim, în acest sens, de exemplu, tentativele lingviștilor români, în special ale celor din R. Moldova, de a concepe obiectul de studiu al frazeologiei, dar, mai ales, al principalelor tipuri de unități frazeologice, prin prisma concepției frazeologice a acad. rus V.V. Vinogradov).

2. Arbitraritatea și/sau superficialitatea cu care se operează în utilizarea sintagmelor „specific național”, „conștiință etnoculturală”, „mentalitate etnolingvală”, „tabloul lingval al lumii”, „viziune lingvală” se explică fie indicând în mod confuz realitățile la care se referă conceptele respective, fie atribuind acestor concepte tot ceea ce înseamnă deosebire (indiferent de ce natură este ea). Așa stând lucrurile, se neglijează faptul că știința este „o activitate care stabilește însuși adevărul lucrurilor și nu o simplă organizare practică și convențională lipsită de sens real” (Coșeriu 1994b: 94). În plus, se uită că „în știința noastră, obiectul este un obiect particular, un obiect cultural [subl. n.], adică altfel decât obiectele naturale” (Coșeriu 1996: 117). În felul acesta, fiind, „pe de o parte, baza culturii, a întregii culturi și, pe de altă parte, [...] o formă a culturii” (Coșeriu 1996: 102), limbajul „este activitate creatoare, deci avem această dimensiune universală a creativității și, în această dimensiune a creativității, limbajul, chiar și într-o singură limbă, prezintă o

* Universitatea de Stat „A. Russo”, Bălți, str. Pușkin, nr. 38, Republica Moldova.

varietate în fond nelimitată” (Coșeriu 1994b: 38). În contextul dat, „cultura este, fără îndoială, creativitate obiectivată, însă, în același timp, este obiectivarea creativității omului istoric, ceea ce înseamnă că se face într-o anumită comunitate și într-o epocă determinată de o situație determinată” (Coșeriu 1994b: 178). Pornind de la aceste premise, deducem de ce „cultura nu poate fi națională și nu trebuie să fie națională ca obiect” (Coșeriu 1994b: 176).

3. Deja aceste reflecții ne permit să conchidem univoc că, în cazul operei coșeriene, avem de a face cu o ilustrare elocventă a fenomenului universalității: or, un savant de talia lui E. Coșeriu nu putea să se pronunțe pe marginea fenomenelor universale, reducându-le esența la fenomene particulare. E cazul, în acest sens, să amintim și de insistența lui E. Coșeriu de a examina fenomenele particulare prin prisma universalului, altfel zis, „de a situa propriul domeniu de cunoaștere în această perspectivă și de a înțelege legătura cu celelalte domenii ale cunoașterii” (Coșeriu 1996: 164)¹.

4. În general, trebuie să consemnăm faptul că E. Coșeriu nu a scris studii consacrate în exclusivitate elucidării conceptelor menționate mai sus, dar putem constata, în același timp, că acest aspect de importanță majoră pentru dezvoltarea esenței limbajului uman a fost permanent în centrul investigațiilor sale. Pentru început facem referință, în acest sens, la utilizarea frecventă a termenilor *tradiție, cultură, specific, universal, particular, individual* etc. – termeni care, într-un fel sau altul, trădează și/sau acoperă, fie și parțial, realități desemnate de conceptele menționate mai sus. Am mai putea menționa că Magistrul vorbește de „o multiplicitate a tradițiilor” și de „problema intersubiectivității limbajului”, de principiul comun al tuturor activităților culturale (adică de creativitate) și de principiul universal al alterității, de conștiința subiectului și de capacitatea intuitivă a poporului, de obiectivitatea care „ne obligă la subiectivitate” și de limbajul care „funcționează *prin și pentru* vorbitori”, de raportul dintre limbaj și esența lucrurilor și de esența individului etc., deci utilizează îmbinări de cuvinte cu semnificații dintr-o arie semantică concretă sau din arii semantice care se suprapun sau/și interferează. În subsidiar, nu trebuie să ne scape din vedere că, după convingerea lui E. Coșeriu, „omul se manifestă prin limbaj, în care se reflectă poziția socială, ideologia, individualitatea sa” (Coșeriu 1996: 164). Toate aceste remarci pledează în favoarea certitudinii că E. Coșeriu a fost preocupat și de aspecte care se referă nemijlocit la *viziunea/mentalitatea lingvală a poporului, la tabloul lingval al limbii naționale/al unui vorbitor aparte* etc.

¹ Nu vom insista asupra caracterului universal al operei coșeriene, despre care au vorbit mai mulți cercetători, întrucât, după judicioasa concluzie cu evidentă nuanță prospectivă a profesorului Mircea Borcilă, „opera lui Coșeriu a învins deja veacurile” (Borcilă 2003: 14), dar vom invoca doar un singur detaliu: constatarea profesorului japonez Takashi Kamei că E. Coșeriu e un lingvist pentru sec. XXI e completată de cea a Emmei Tămîianu Morita, că secolul XXI se poate dovedi insuficient pentru impunerea concepției coșeriene ca direcție dominantă măcar în lingvistică (deci în alte domenii, cu certitudine, este exclusă o atare impunere).

5. E în afara oricărui dubiu că E. Coșeriu era conștient de existența unui „tablou lingval al lumii”² al oricărei limbi naționale, după cum era conștient și de faptul că acest „tablou” trebuie să reprezinte o sistematizare completă, precisă, a „conținutului” limbii respective (prin aceasta se și explică, din punctul nostru de vedere, insistența Magistrului de a evidenția trei „concepte fundamentale”, trei tipuri de conținut: *desemnarea*, *semnificația* și *sensul*). Dar, întrucât există diferite tipuri de conștiințe umane (de exemplu, conștiință individuală, conștiință colectivă, conștiință națională, conștiință științifică ș.a.), reiese că există și diferite „tablouri lingvale ale lumii”. În felul acesta, „se poate ajunge până la individ cu varietatea – conchide E. Coșeriu – și, în cazul individului, la anumite forme de expresie ale acestuia în situații diferite” (Coșeriu 1994b: 38)³.

Recunoscând existența varietății la nivel de individ – ca reprezentant al unei etnii concrete –, E. Coșeriu nu putea să nu semnaleze diferențele privind perceperea diferită a lumii de către diferite comunități etnolingvale. „Calea ce explică tabloul lingval al lumii obiective prin intermediul semnelor materiale ale limbii duce la impas și este inacceptabilă”, conchide tranșant autorul (Coșeriu 1982: 280). Merită reținut, în acest sens, și faptul că principala cauza a acestor diferențe Magistrul o vedea în specificul activității unui popor, dar nu în sistemul lingval național. O asemenea situație presupune, firește, deplasarea în sfera gnoseologică, în viziunea cercetătorilor, unică, universală pentru toți vorbitorii, indiferent de limba pe care o vorbesc⁴. Nu în zadar se susține că deosebiriile în gândire sunt determinate nu de deosebiriile dintre limbi, ci de tipurile de activitate dezvoltate într-o anumită cultură. În felul acesta, E. Coșeriu, pornind de la cele trei concepte aristotelice (*ergon* este produsul unei activități care poate fi creatoare sau necreatoare, *enérgeia* este actul creator care este anterior propriei sale *dynamis*, *dinamis* este facultatea, posibilitatea de a realiza o activitate), a ajuns la următoarea aserțiune: „faptul că există activități [subl. n.] productive și neproductive, adică activități care au un produs – altele pot avea un efect, dar nu au un produs, adică ceva care rămâne după activități – și activități care nu au produse” (Coșeriu 1996: 64). Invocăm unul din exemplele aduse de E. Coșeriu: „limba latină are *agere*, care este «a face neproductiv», și *facere*, care este «a face productiv». Deci când întrebăm în limba latină: «Ce mai faceți?», nu întrebăm: *Quid facis?*, ci întrebăm *Quid agis?*, care înseamnă «Cu ce te mai îndeletnicești?», «Te mai plimbi?» sau «Ești sănătos?» ș.a.m.d. Pe când *Quid facis?* îl întrebăm pe cineva pe care îl vezi că împlătește un coș, de exemplu” (Coșeriu 1996: 64). Așadar, dacă ar fi să ne referim la ipoteza Sapir–Whorf, ar fi rezonabil să vorbim de „relativismul activității”, nu însă și de „relativismul lingvistic”, deoarece

² Această îmbinare de cuvinte e susceptibilă, firește, de diverse interpretări, întrucât se referă la o doctrină speculativă, și nu la o realie ce există obiectiv.

³ De aici și cele trei tipuri de varietate (*diatopică*, *diastratică* și *diafazică*) care, lesne de înțeles, nu pot să nu-și lase amprenta asupra segmentării diferite a continuumului realității înconjurătoare.

⁴ Trebuie să menționăm că, până la ora actuală, soluționarea problemei universalității proceselor cognitive nu s-a bucurat de un răspuns univoc. Probabil, ar trebui să dăm dreptate acelor cercetători care insistă asupra ideii deterministe în procesul de cunoaștere, pornindu-se, așadar, nu atât de la factorii lingvali, cât de la cei culturali.

limbilor nu le corespund diferite tipuri de procese cognitive. Un detaliu mai mult decât semnificativ: Magistrul, după ce a evaluat importanța diferitor tipuri de activitate, a decis nestrămutat „că asta trebuie aplicată la *limbaj*”, întrebându-se, totodată, „cum se pot aplica la limbaj nu o pereche de noțiuni – *energeia* – *ergon* –, ci cele trei” (Coșeriu 1996: 65)⁵.

6. Firește că, în baza unor afirmații pe cât de tranșante, pe atât de esențiale (cu referire la subiectul în discuție), E. Coșeriu a fost criticat pe motiv că ar respinge dependența dintre viziunea poporului și limba sa națională. Astfel, cercetătorul rus O.A. Kornilov, luând ca punct de reper afirmația (firește, cu respectivele omisiuni de principiu) a lui E. Coșeriu că „nu trebuie să negăm că gândirea reflexivă a individului poate fi, într-un fel, determinată de o singură limbă și la o singură persoană fizică, întrucât gândirea conține, de asemenea, falsitate și confuzie, și una din posibilele confuzii e cea dintre sensul unic lingvistic și lucrurile semnificate ca atare. În același timp însă, este imposibil ca gândirea (inclusiv gândirea unui întreg popor) să fie întotdeauna determinată de limba corespunzătoare. Limba dată nu gândește pentru nimeni și nimeni nu și-ar justifica aberațiile prin limba sa, prezentându-le, respectiv, drept «adevăăruri» ale limbii sale” (Coșeriu 1982: 279), conchide pe un ton zeflemitor: „Din ce reiese acest lucru? Din nimic. Este imposibil pentru că este imposibil” (Корнилов 2011: 111).

6.1. Sursa „criticii” cercetătorului rus trebuie căutată nu atât în incompetența lui (totuși, cercetătorul stăpânește informația de specialitate), cât în cunoașterea insuficientă sau în interpretarea eronată a concepției coșeriene privind legătura dintre limba și mentalitatea vorbitorului respectiv. Printre altele fie spus, cercetătorul rus nu a sesizat deosebirea dintre „sensul unic lingvistic și lucrurile semnificate ca atare”. Or, în viziunea lui E. Coșeriu, ceea ce trebuie să se rețină în legătură cu relația dintre limba și viziunea poporului asupra lumii e faptul că utilizarea unor cuvinte cu un anume sens (de aici și îmbinări improprii de tipul „limbaj al socialismului”, „limbaj al capitalismului” etc.) numai în rarissime situații presupune, efectiv, că e vorba „de «semnificate» obiectiv distincte, de valori terminologice diferite în cadrul unor ideologii diferite” (Coșeriu 2002: 21), dar, în mare, înseamnă că avem de a face cu „modalități ale *vorbirii*, nu de *limbi*”, cu „modalități subiective și, în același timp, orientate spre aspectul extralingvistic”, adică cu „modalități determinate de atitudinile adoptate de vorbitori, prin intermediul cuvintelor, față de «lucrurile» desemnate” (Coșeriu 2002: 21).

6.2. În susținerea observațiilor coșeriene referitoare la manifestarea unei anume atitudini față de „lucrurile” pe care cuvintele le desemnează, am putea aminti de două categorii de unități lexicale din limba română, a căror semantică, până la 1989, era actualizată dintr-o anumită perspectivă persuasivă: urmărindu-se atingerea anumitor scopuri, se recurgea la fraudarea sau eludarea unor componente ale semnificației denotative, dar mai ales a celei conotative, a termenului.

⁵Detaliul la care ne referim pune în evidență direcția legăturii dintre cultură și limbaj: cultură → limbaj.

Prima categorie era reprezentată de cuvinte (îmbinări de cuvinte) purtătoare de conotații istorico-politico-etno-geografice. Aceste pseudoexotisme au încetat de a mai evoca, după 1989, realități improprii arealului românesc. Astfel, în limba română, *grevist* nu mai este „un participant la grevă ca formă de luptă a proletariatului în țările capitaliste...”; *mafiot* poate fi „membru al organizației teroriste secrete criminale” nu numai din Sicilia și SUA; *liberalismul* a încetat de a fi „o concepție politică și economică burgheză împotriva feudalismului și monarhiei absolute”; *capitalul* este o avuție de care dispun nu numai „capitaliștii” (a se vedea, de asemenea, *anarhism, anticomunism, municipiu, birocratie, comună, parlament, parlamentarism, sponsorizare, acciz* ș.a.).

A doua categorie este reprezentată de cuvinte (îmbinări de cuvinte) care, deși evocau realități specific românești, erau utilizate cu exces de prudență, prin actualizarea selectivă a unora din semnificațiile pe care le comportau, sau erau folosite dezinteresat, cu indicarea promptă a referențelor „exotici” (străini). Se recurgea la atare modalități nu din ignoranță sau din cunoașterea superficială de către vorbitorii limbii române a termenilor respectivi, ci din cauza... vigilenței politice. Și tocmai această vigență, susținută și de „indisciplina” unor vorbitori, a determinat tabuizarea nejustificată a unor virtualități semantice sau camuflarea metodică a potențialului conotativ al unor cuvinte (sintagme). La prima vedere, constatarea pare gratuită, neconvingătoare, dar nu și pentru cei din stânga Prutului. Iată unele cuvinte (îmbinări de cuvinte) din această categorie, ale căror semnificate însă, utilizând termeni coșerieni, „nu au rămas «alterate»” (Coșeriu 2002: 22) de uzul „sovietic”: *domn, grafie, asimilare, hram, colectivizare, democrație, eliberare, pluralism, bilingvism, patriotism, independență, conștiință națională, spirit de neam, unitate de limbă, spiritualitate românească* etc.

7. Problematika legată de viziunea lingvală asupra lumii presupune luarea în discuție a disputei dintre „verbașiști” și „averaliști”. Astfel, conform concepției verbaliste, există un unic tablou al lumii și nu mai are sens să vorbim și de un tablou lingval al lumii (în acest caz, verbașiștii pornesc de la ideea că gândirea se desfășoară doar în forme verbale, chiar dacă ea atinge o cotă maximă de abstracție). Din punctul de vedere al averaliștilor însă, noțiunea de tablou lingval al lumii, dimpotrivă, constituie baza lingviculturologiei. Cu alte cuvinte, dacă, pentru reprezentanții concepției verbaliste, reflectarea realității nu depinde de sistemul etnolingval (întrucât procesele cognitive sunt universale pentru toți vorbitorii), pentru reprezentanții concepției averbaliste, realitatea înconjurătoare e reflectată în funcție de respectivul tablou lingval al lumii⁶. Raportând aceste observații la doctrina coșeriană cu referire la aspectele în discuție, trebuie să pornim de la reperul că postulatul teoriei despre tabloul lingval al lumii rezidă în caracterul invariabil al categoriilor cognitive și în caracterul variabil al categoriilor de limbă. Așadar, nimeni nu pune la îndoială că un vorbitor care stăpânește o limbă are deja o viziune asupra limbii. Dar tot atât de adevărat este că „acest fenomen nu implică însă, în mod necesar, că fiecărei limbi îi corespunde o *altă* viziune asupra lumii, ci numai că, în cazul cunoașterii mai multor limbi, ni se lărgește, implicit, și

⁶ Pentru detalii, vezi Алефиренко 2009: 272–274.

universul cultural” (Neț 2005: 14). Cu alte cuvinte, nu este cazul să subapreciem rolul limbii nici în procesul de cunoaștere a realității, nici în determinarea tabloului lumii, întrucât acest lucru ar însemna că există atâtea viziuni câte limbi există pe fața globului pământesc⁷.

Această constatare poate fi interpretată și ca un imperativ, întrucât „limbajul în general, și deci și sub formă de limbă, prezintă două dimensiuni, care sunt unificate prin două universalii ale limbajului: *omogeneitatea*, pe de o parte, și, pe de altă parte, *varietatea*” (Coșeriu 1994b: 38). În felul acesta, „o lingvistică realistă” trebuie să țină seama, firește, „nu numai de omogeneitate, ci și de varietate” (Coșeriu 1994b: 39).

8. După cum se știe, una dintre noțiunile de bază ale gnoseologiei este mentalitatea. Pornind de la considerarea importanței acestui fenomen, E. Coșeriu nu putea să nu formuleze unul dintre principiile teoriei mentalităților: „Ne putem [...] pune întrebarea cu privire la esența individului, la ce este deci un individ, iar răspunsul la această întrebare, justificat și complet, ni-l dă întotdeauna *istoria*” (Coșeriu 1994b: 7–8). Se poate deduce lesne că stadiul actual al „individului” (inclusiv, al limbii, al culturii, al mentalității lui etc.) este un rezultat firesc al evoluției. În același timp, nimeni nu poate contesta faptul că limbajul și cultura sunt organic legate de mentalitatea poporului respectiv, adică de „ansamblul obișnuințelor, al comportamentelor unei colectivități umane”, iar mentalitatea, la rândul ei, este tocmai factorul ce asigură legătura dintre limbă, cultură și conștiință. Și e tot atât de adevărat că întregul conținut conștient sau inconștient al mentalității, în procesul de codificare în limitele sistemului lingval al comunității etnoculturale concrete, își dobândește existența sa prin verbalizare. Acest proces de verbalizare poate avea loc doar în situația când este accesibil atât pentru mine ca vorbitor, cât și pentru cei din jur. În felul acesta, ajungem la o altă „dimensiune universală” și anume la cea de alteritate, „adică a manifestării faptului de «a-fi-cu-altul» [...] – faptul de a se recunoaște pe sine în alții, faptul de a recunoaște în «tu» pe alt «eu» – este tocmai ceea ce se numește dimensiune «socială» (sau «politico-socială») a omului și coincide cu intersubiectivitatea originară a conștiinței: cu faptul că conștiința umană *este conștiința deschisă spre alte conștiințe cu care stabilește comunicarea*, adică le recunoaște acestora aceleași calități de a simți, a gândi, a judeca, a semnifica și a interpreta” (Coșeriu 2002: 26–27).

Vorbind de interacțiunea limbă – cultură – mentalitate, trebuie să se rețină că această interacțiune poartă un caracter de esențializare, dar nu de reprezentare. În legătură cu acest fapt, E. Coșeriu susține: „Numai limbajul ne oferă noțiuni, deci entități, nu doar intelectuale și universale, cu care putem opera în gândire. Altfel, în absența limbajului, gândirea ar fi doar reprezentare. Un om anumit sau o masă anumită nu pot fi obiecte de gândire, ci numai de reprezentare. Nu le putem delimita decât prin intermediul limbajului” (Coșeriu 1994b: 9).

⁷ Într-un anume fel, ar trebui să admitem că reflecțiile privind teoria tabloului lingval al limbii sunt legate de negarea legităților de reflectare a realității înconjurătoare de către gândire prin intermediul limbii (a se vedea și Albrecht 1974: 82).

9. Este unanim recunoscut că limba reprezintă un indicator al apartenenței etnice și naționale, un produs și un factor determinant al culturii și, în fine, un factor ce determină sentimentul demnității naționale. Din aceste considerente, alteritatea, după părerea lui E. Coșeriu, „se manifestă în limbaj prin omogeneitate, prin constituirea identităților și a tradițiilor comune” (Coșeriu 1994b: 38). Așadar, „contribuția esențială a lui E. Coșeriu la clarificarea relației dintre *identitate* și *alteritate* (conceptele aparțin *studiilor culturale* din ultimele decenii) constă în a fi subliniat faptul că alteritatea contribuie la construirea identității, pe de o parte, și a tradițiilor comune, pe de altă parte”. Astfel, după cum constată în continuare Mariana Neț, „problema nu se mai pune – ca, de regulă, în studiile culturale –, în termenii unei *opoziii* între identitate și alteritate, între sine și Celălalt, cu accent pe diferențele specifice. Dimpotrivă, în viziunea lui Coșeriu, este esențial rolul limbajului ca factor de proiecție a identității în alteritate; accentul cade pe *similarități* și nu pe diferențe, iar rezultatul ultim este «stabilirea tradițiilor comune»” (Neț 2005: 102).

10. Insistența lui E. Coșeriu de a examina orice „obiect local” în perspectiva universalității nu înseamnă că Magistrul contestă specificul național, care este „cu totul inevitabil prin s u b i e c t, nu prin obiect” (Coșeriu 1994b: 176). E cazul deci să recunoaștem că E. Coșeriu „legiferează”, într-un fel, rolul duplicitar al cercetătorului. Astfel, pe de o parte, el are misiunea de a examina cutare sau cutare obiect în mod real, întrucât „trebuie să insistăm asupra faptului că a cunoaște înseamnă tocmai a distinge și că o *distinctio rationis* nu este și nu poate fi «mutilare» a realității, căci nu se efectuează în planul obiectului. Nu trebuie să se confunde, în nici un sens, modul în care ni se *prezintă* obiectele cu modul de a le considera” (Coșeriu 1997: 46). Pe de altă parte însă, cercetătorul e pus în situația de a nu putea „scăpa de *specificul național*, de tradițiile pe care le reprezintă”, întrucât el însuși – ca cercetător – „e o parte dintr-o comunitate și dintr-o cultură care s-a constituit în mod istoric” (Coșeriu 1994b: 176). Mai mult decât atât: Magistrul ne atenționează persuasiv că, dimpotrivă, „cu cât nu vom căuta specificul național, cu atât mai mult îl vom găsi, cu atât mai mult îl vom exprima, fiindcă tocmai ocupându-ne de universal, din perspectiva noastră și cu posibilitățile noastre, cu tradițiile noastre, vom prezenta oricum o voce, fără îndoială, o voce umană, însă în același timp, o voce umană care se va recunoaște ca voce românească, ca voce cu timbru românesc” (Coșeriu 1994b: 176).

11. La capătul acestor rânduri, menționăm că, în reflecțiile coșeriene privind problematica în discuție, recunoaștem „o voce umană”, dar cu „timbru” pe cât de „românesc”, pe atât de „universal”, a cărei estimare deplină e în sarcina greu surmontabilă a generațiilor actuale și viitoare de cercetători, demers posibil doar cu condiția efectuării lui în baza celor cinci parametri cardinali pe care reputatul coșerolog clujean Mircea Borcilă – cu exact zece ani în urmă – i-a sintetizat sub forma unui „pentalog” al integralismului lingvistic.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Albrecht 1974 = Erhard Albrecht, *Bestimmt die Sprache unser Weltbild?*, Berlin, Akademie-Verlag.
- Алефиренко 2009 = Н.Ф. Алефиренко, *Современные проблемы науки о языке. Учебное пособие*, Москва, Изд-во «Флинта», Изд-во «Наука».
- Borcilă 2003 = Mircea Borcilă, „Opera lui Coșeriu a învins deja veacurile”, în „Contrafort”, noiembrie, nr. 10–11.
- Coseriu 1982 = Eugenio Coseriu, *Naturbild und Sprache*, în Jörg Zimmermann (Hrsg.), *Das Naturbild des Menschen*, München, Wilhelm Fink Verlag.
- Coșeriu 1994a = Eugen Coșeriu, *Lingvistică din perspectivă spațială și antropologică. Trei studii*, cu o prefață de Silviu Berejan și un punct de vedere editorial de Stelian Dumistrăcel, Chișinău, Editura „Știința”.
- Coșeriu 1994b = Eugen Coșeriu, *Prelegeri și conferințe (1992–1993)*, Iași [Supliment la „Anuar de lingvistică și istorie literară”, t. XXXIII/1992–1993, seria A. Lingvistică].
- Coșeriu 1996 = *Lingvistica integrală*, interviu cu Eugeniu Coșeriu realizat de Nicolae Saramandu, București, Editura Fundației Culturale Române.
- Coșeriu 1997 = Eugeniu Coșeriu, *Sincronie, diacronie și istorie. Problema schimbării lingvistice*, versiune în limba română de Nicolae Saramandu, București, Editura Enciclopedică.
- Coșeriu 2002 = Eugeniu Coșeriu, *Limba și politică*, în Ofelia Ichim, Florin-Teodor Olariu (volum îngrijit de), *Identitatea limbii și literaturii române în perspectiva globalizării*, Iași, Editura Trinitas.
- Корнилов 2011 = О.А. Корнилов, *Языковые картины мира как производные национальных менталитетов*, Москва, Изд-во «КДУ».
- Neț 2005 = Mariana Neț, *Lingvistică generală, semiotică, mentalități. O perspectivă de filosofie a limbajului*, Iași, Institutul European.

LINGUAL VIEW OF THE WORLD FROM COSERIU'S PERSPECTIVE

ABSTRACT

The article focuses on some aspects of the lingual view of the world. Although professor E. Coseriu was not particularly concerned with this issue, his vast work contains a variety of ideas and significant reflections on the topic in question. This fact denotes an individual understanding and interpretation of the given problem, different from the traditional one.

Key-words: *language, speech, mentality, view, identity, culture, tradition, universality, homogeneity, variety.*